

OKULLARDA REHBERLİK(*)

Dr. Sirâl ÜLKÜ

Bu konuyu iki bölümde plânlamış bulunuyorum. Birinci bölümde toplumun, ailenin ve birey olarak öğrencinin okuldan beklentilerinin karşılanmasında rehberlik hizmetlerinin yeri ve işlev konusu üzerinde duracağım. Konuşmamın ikinci bölümünde ise okullarımızdaki rehberlik uygulamalarına ilişkin bazı temel sorunları ortaya koyarak bunlar üzerinde beraberce düşünmemizi sağlamaya çalışacağım.

Okul pek çok umut ve beklentinin bağlandığı bir kurumdur. Bu beklentiler toplumdan, aileden ve bizzat öğrencinin kendisinden kaynaklanır. Şimdi bu üç kaynağı sırası ile ele almak istiyorum. Önce toplumun okuldan beklentilerine değinelim. Toplumsal bir kurum olarak okul toplumun pek çok beklentisine cevap verme durumundadır. Okul toplumun insangücü kaynağı işleyen bir kurumdur. Varlığını sürdürme, gelişme, kalkınma çabası içinde olan toplumumuzun eğitimden en önemli beklentileri Milli Eğitimimizin amaçlarında ifadesini bularak örgün eğitime ve bu sistem içindeki okullarımıza yönelmiştir. Toplum okuldan öğrencilerinin yeteneklerini en üst düzeye kadar geliştirebilmesini, onlara toplumca öngürülen pek çok bilgi beceri, değer, tutum ve alışkanlıkları kazandırabilmesini istemekte, beklemektedir. Okula ayrıca öğrencilerin hem beden hem ruh sağlığı açısından sağlıklı gelişmeleri için görevler de yüklenmiştir. Bunlardan başka toplum okuldan; bir yönden kalkınma ve toplumsal gelişmeye katkıda bulunacak nitelikte yapıcı, yaratıcı, verimli vatandaşlar yetiştirmesini beklemekte; diğer yönden toplum okuldan yetişen kimselerin kişi olarak da şimdiki ve gelecek-

---

(*) 2 Mayıs 1978 tarihinde T.E.D. Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Konferans Salonunda bu başlık altında sunulmuş olan konferansın bir ölçüde kısaltılmış metnidir.

teki yaşamlarından doyum ve mutluluk sağlamalarına yardımcı olmasını istemektedir.

İkinci olarak ailenin okuldan beklentilerini ele alalım. Ana-baba çocuğunu okula verirken onun okuyup "adam" olmasını istemektedir. "Aman kendini kurtarsın!" ana-babanın çocukları için sık sık dile getirdikleri bir umudun, bir dileğin ifadesidir. Adam olma ve kendini kurtarma derken ana-babanın temeldeki istekleri çocuğun giderek daha fazla yeterlilik kazanması, bilgi ve becerilerle donanması ve nihayet ekonomik bağımsızlığa, toplum içinde bir yere, bir etkiye kavuşması; kişisel yaşamında da mutluluk bulabilmesidir. Ülkemizde eğitime talep giderek artmaktadır. Çünkü ana-babalar çocukları için besledikleri umutların okuldaki eğitim aracılığı ile gerçekleşebileceğine giderek daha fazla inanmaktadırlar. Aileler ayrıca çocuklarını tanıyan bir kurum olarak okula, çocuklarıyla ve çocuklarının aile içindeki etkileşimleriyle ilgili sorunları da götürmeye başlamışlardır.

Çocuklar da okula gelirken kuşkusuz ana-babalarının umut ve beklentilerini büyük ölçüde benimsemişlerdir; faka çocuk ve daha büyük sınıflardaki genç için "adam olma", "kendini kurtarma" öncelikle kişisel bir sorundur. Bu sorun "Ben nasıl bir adam olabilirim?" "Ben kendimi nasıl kurtarabilirim?" ifadeleriyle öğrenci tarafından kişiselleştirilir. Doğal olarak bu öznel sorular öğrenciyi okulda bir takım arayışların içine sokacaktır. Ancak okulda öğrendiği genel ve çoğunlukla soyut bilgiler; belli bir yetenek düzeyi, belli bir yaş grubu programlanıp yürütülen müfredat içi çalışmalar ve bazı ders dışı etkinlikler birey olarak öğrenci açısından acaba ne derece ve nasıl kişiselleştirilmektedir? öğrenci okuldan kendi benliğine ilişkin sorularına ve arayışlarına ne oranda karşılık bulabilmektedir?

Öyleyse öğrencinin de kişi olarak okuldan bazı beklentileri vardır. Çocukta ve, giderek azalmakla birlikte, ergende egosantrizm, ben-merkezli oluş, bilimde sıklıkla belirtilen bir konudur. Psikolojik bilimlerde yine oldukça egemen bir başka görüş ise, bireyin algıladığı çevresinin merkezinde, bireyin kendini algısı demek olan benlik kavramı veya tasarımının bulunduğu öne süren görüştür. Aynı görüş çerçevesinde bireyin davranışlarının hareket noktası onun kendini algısı, yâni benliğidir. Bu nitelikler içinde öğrenci kendini yaşamının merkezine koyan bir varlık olarak görülebilir. Böyle bir açıdan bakıldığında öğrencinin en temel sorunu merkeze aldığı özü, yâni kendisini, tanımak; anlamak; korumak; geliştirmek ve güçlendirmektir. Şu halde öğrencinin okuldan beklentilerinin birinci odağı öğrencinin kendisidir. Bu odak etrafında gruplandırılabilir-

cek beklentiler öğrencinin "Ben kimim? Benim gerçek yeteneklerim var mı? Varsa bunlar hangi yetenekler? Bu dünyaya gelişimin anlamı nedir? Ne işe yarıyorum? İlerde ne işe yarıyabilirim? Başkaları beni nasıl görüyor? Toplum içindeki yerim nedir? Gelecekte nasıl yer alabilirim?" Benim için en iyi yol hangisi? Hangi amaçlara yönelmeliyim?" gibi sorularına cevap bulma çabalarına ilişkindir. Öğrenci bu temel çabalarında bilinçli veya bilinçsiz olarak okuldan yardım görmeyi umar. Şu halde birinci grupta toplanan beklentiler öğrencinin kendini tanıma, değerini kabul etme ve ettirme, kendi yaşamına ilişkin bir takım kararlar verme, plânlar yapma ve geleceğe yönelme gibi benlik ve özkimlik sorunlarından kaynaklanan beklentilerdir.

Öğrencilerin ikinci grupta toplanan beklentilerini de şöyle açıklayabiliriz. Öğrenci dediğimiz çocuk veya genç içinde yaşadığı çok karmaşık ve çeşitli çelişkilerle dolu dünyayı en yakın çevre sinden başlayarak tanımak ve anlamlandırmak dururmundadır. Çevresine ve dünyaya ait genel, nesnel ve olgusal bilgiler ona yetmemektedir. Öğrenci çevresini daha özel ve özenli bir biçimde anlamak, tanımak, anlamlandırmak ve yorumlamak gereksinimi içindedir. Hepimiz biliriz ki anlamamak insana güvensizlik, korku hattâ ümitsizlik verir. Bu tür duygular ise sağlıklı gelişime ve etkin problem çözümüne karşıt duygulardır. Özetlersek öğrencilerin ikinci grupta toplanan beklentileri, daha doğrusu okuldan beklentileri, çevrelerini ve içinde yaşadıkları dünyayı daha iyi tanıma ve kişisel olarak anlamlandırma sorunu etrafında toplanmaktadır.

Görüldüğü gibi gerek toplumun, gerek anababaların gerekse öğrencilerin okuldan pekçok beklentileri vardır. Günümüzde artık görülmektedir ki okullardaki öğretim ve yönetim hizmetleri bütün bu beklentileri karşılayamamaktadır. Bu karşılayamama durumu öğretim ve yönetim hizmetlerinin yetersiz oluşu gibi bir nedene bağlanamaz ve indirgenemez. Asıl neden okuldan beklentilerin nitel ve nitel açılardan çok çeşitlenmesidir. Bu çeşitlenme okula yeni birtakım hizmetlerin getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Konumuz olan okulda rehberlik hizmetleri eğitimin kişiselleşmesi, bireyselleşmesi beklentilerine karşılık veya cevap getirmeyi amaçlayan hizmetlerdir. Bireye dönük oluşları nedeniyle rehberlik hizmetleri bir takım eleştirilere hedef olmakta, hattâ gereksiz veya "lüks" dahi sayılabilmektedir. Yalnız şunu unutmamak gerekir ki insana salt ekonomik açıdan baksak bile insangücü dediğimiz en önemli ekonomik zenginlik kaynağımız petrol veya kömür gibi kitle hâlinde bulunmaz ve bu biçimde işlenemez. İşlenmiş insangücü veya işlenebilecek insangücü potansiyeli tek tek bireylerde mevcuttur. Bu gücün en etkin, en verimli bir biçimde kullanılabilmesi ise insanın

bir bütün olarak tam kapasitesiyle işlev yapabilmesine bağlıdır. İnsanın bütünlüğü dediğimiz zaman da zeka ve diğer yeteneklerinin yanısıra duygularının, arzu ve isteklerinin, amaç ve hedeflerinin, beklentilerinin tutumlarının ve özellikle de değer yargılarının insanın psikolojik ve toplumsal işlevlerine katkı ve etkisini kabul etme durumundayız. Şu halde bireylere götürülecek eğitim hizmetleri doğrudan doğruya topluma ve toplumun kalkınmasına yansiyacak hizmetler niteliğindedir. Bu tür eğitim hizmetleri olan rehberlik hizmetlerini bireyin kendini ve çevresini tanımaya, sahip olduğu olanakları ve seçenekleri görebilmesine, değerlendirebilmesine kendi yaşamıyla ilgili kararlar alabilmesine, plânlar yapıp bu plânları yürütebilmesine yardım süreçlerini içeren hizmetler olarak tanımlayabiliriz. Daha açık bir deyişle rehberlik birey olarak öğrencinin kendini ve çevresini tanımaya, kendisini çevresi ile bağdaştırmasına ve geleceğe yönelmesine yardımcı hizmetler topluluğudur. Kuşkusuz rehberlik hizmetlerinin okulla bütünleşen, devamlılık gösteren, bütün öğrencilere açık, sistemli ve rehberlik alanında yetişmiş kimselerce yürütülen ve koordine edilen hizmetler olması esastır. Rehberlik öğrenci için karar vermek, öğrencinin problemini çözmek veya bazı öneri ve öğütlerle onu hatalı bir yoldan doğru yola çevirmek değildir. Rehberlik temelden bir insan ilişkisidir. Bu ilişki içinde öğrencinin koşulsuz; yâni çalışkanlık, kurallara uyumluluk gibi koşullara bağlı olmaksızın, kabul edilmesi, öğrencinin değerine ve özgürlüğüne saygı gösterilmesi, ayrıca duygularının da anlaşılabilmesi en önemli gereklere. Bu gereklere karşılanaabildiği oranda öğrenci güven duyacak ve kendini tanıma, geliştirme, yönlendirme çabasına girecektir. Doğaldır ki bu arada öğrenci kendisi veya yaşamı ile ilgili gördüğü bazı konularda örneğin kişisel yetenekleri, üst okullar, meslek seçimi, iş bulma olanakları, kız-erkek arkadaşlığı gibi konularda, bilgilere de gereksinme duyacaktır. Rehberlikte bu bilgiler kendisine sağlanacaktır, fakat şu anlaşılmalıdır ki rehberlik bir bilgi verme işidir. Bu husus özellikle önemlidir çünkü okullarımızdaki rehberlik saati bir bakımda "rehberlik dersi" gibi anlaşılmakta ve amacı yine derslerden olduğu gibi önceden programlanmış bilgi, beceri tutum ve davranışların öğrencilere kazandırılması biçiminde saptanmakta veya böyle anlaşılmaktadır. Rehberlikte öğrenci tarafından gereksinme duyulan bilgilerin yine onun kendisi tarafından kişisel düzeyde özümlemesi kişisel, öznel anlamlara dönüştürülerek kendini yönlendirebilmesinde kullanılması esastır.

Okullarda rehberliğin belli başlı işlevlerine kısa da olsa değinmek yararlı olabilir. Yalnız şunu ifade edeyim ki bu işlevler standart işlevler niteliğinde kabul edilmemelidir. Okulun amaçlarına, öğrencilerin gereksinmelerine ve çevrenin beklentilerine göre işlev-

lerin çeşitliliğinde ve önem derecelerinde bazı farklılaşmalar olabilir. Yalnız vurgulanması ve standard kabul edilmesi gereken bir temel özellik bütün işlevlerin psikolojik danışma ekseninde bütünleşmesidir. Şimdi bu işlevleri bazı başlıklar altında ele alalım:

i) Rehberlik programını plânlama, geliştirme ve değerlendirme işlevi:

Bir okulda etkin bir rehberlik programına ancak bütün personelin böyle bir program geliştirmeye yönelik çabalarının birleştirilmesiyle ulaşılabilir. Ana-babalar, öğrenciler ve bazı çevre kuruluşları da bu çabaya katkıda bulunabilirler. Kuşkusuz rehberlik programının değerlendirilmesi; belirlenmiş amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını, ulaşıldı ise ne derecede ulaşıldığını saptamada ve gerekli ayarlamaların yapılmasında büyük önem taşır. Böyle bir değerlendirmede öğrencilerin toplumsal uyumları, disiplin suçlarında azalma, okul başarılarında artış mesleğe yönelme plânlarında belirginleşme ve yeteneklerine uygunluk gibi kriterler (ölçütler) söz konusu olabilir.

ii) Psikolojik Danışma İşlevi:

Daha önce de belirtildiği gibi bu işlev eksen kabul edilmelidir. Psikolojik danışma birey ve grup düzeyinde yürütülebilir ve temelinde insan ilişkisi bulunur. Bu ilişki öğrencinin kendi düşüncelerinin, duygularının, değerlerinin ve gereksinmelerinin farkına varmasını ve bunları ifade edebilmesini sağlamak suretiyle kendini bir birey olarak tanımasına ve kabul etmesine yardımcı olur. Öğrenci bu ilişki içinde kendi yaşamının sorumluluğunu almada ve yaşamına yön vermede daha yeterli bir düzeye ulaşabilir.

iii) Öğrenciyi tanıma ve değerlendirme işlevi:

Test ve test dışı psikolojik ölçme araçları, gözlem kayıtları, otobiyografi, öğrencinin ders başarı notları, yaratıcılık ürünleri, ailesiyle ve öğretmenleriyle görüşmelere ait kayıtlar, sosyometrik bulgular öğrenciyle ilgili anlamlı bilgilerin toplanmasına katkıda bulunur. Rehberliğin temel işlevlerinden biri de bu bilgilerin sentezlenmesi ve öğrencinin okul çalışmaları, okul dışı yaşamı ve geleceğe yönelmesi çerçevesinde yorumlanmasıdır. Rehberlikte öğrenciyi tanıma, değerlendirme ve yorumlama işlemlerine öğrencinin bizzat kendisinin katılması önemli bir ilkedir. Rehberlikte öğrenciyle ilgili bilgilerin gerektiğinde anababalara, öğretmenlere ve yöneticilere de yorumunu yapmak öğrencinin daha iyi uyum sağlaması gelişmesi açısından yarar sağlayabilir.

iv) Bilgi toplama ve yayma işlevi:

Öğrenciler eğitsel, meslekî ve kişisel-sosyal diye gruplandırabileceğimiz çok çeşitli bilgilere gereksinme duyabilmektedirler.

Rehberliğin en önemli işlevlerinden biri de bu bilgileri en güvenilir kaynaklardan toplamak ve en etkin bir biçimde öğrencilerin kullanımına sunmaktır. Kısaca örneklersek eğitsel bilgiler şunlar olabilir: okul kuralları, eğitimin değeri, okutulan dersler, farklı programlar ve seçmeli dersler, değerlendirme sistemi, verimli ders çalışma yolları, üst okullar, burslar v.b.

Mesleklerle ilgili bilgilere ise şu örnekleri verebiliriz: Ülkenin işgücü durumu ve açıkları, toplumsal değişme ve meslekler arasındaki ilişki, işin anlamı ve değeri, mesleklerle ilgili bilgi kaynakları, çeşitli mesleklerde yapılan işlerin niteliği ve gerektirdiği eğitim, çeşitli mesleklerin gerektirdiği yetenekler, çalışma koşulları sağladığı gelir v.b.

Kişisel-sosyal konularla ilgili bilgiler ise şunlar olabilir: benliğini tanıma ve anlama, çeşitli sosyal rolleri anlayabilme, kendi cinsi ve karşı cinsle iyi ilişkiler kurabilme, başkalarının davranışlarını ve gereksinimlerini anlayabilme, ana-babasının beklentilerini anlayabilme, ruh sağlığı ilkeleri, ergenlikteki önemli değişiklikler, giyim ve görgü kuralları, boş zaman faaliyetleri v.b.

Rehberlik bu bilgileri yayma işlevinde grup yöntemlerinden yararlanır fakat grupta rehberlik bilgi verme ile sınırlandırılmaz. Rehberlikte verilen bilgilerin öğrencinin kendine uygun bir eğitsel meslekî plânlama yapmasına, kendini daha iyi anlamasına, başkalarına karşı duyarlık kazanmasına katkıda bulunması amaçlanır.

v) İletişim ve koordinasyon sağlama işlevi:

Bu işlevin de özü öğrencinin rehberlik gereksinimleri, gelişme gereksinimleri, çerçevesinde öğrenciyle ilgili kişiler (ana-babalar, öğretmenler, yöneticiler) ve kurumlar arasında iletişimi sağlamak, öğrenciye yönelik tüm hizmet ve işlevler arasında koordinasyon kurmaktır. Böyle bir iletişim ve koordinasyon öğrencinin hem okul içinde hem de ailede daha iyi anlaşılmasına, yapılan ayarlamalar yoluyla da daha anlamlı yaşantılar kazanmasına olanaklar sağlar.

Buraya kadar sayılan ana işlev gruplarının yanısıra rehberliğin işlevleri arasında oriyantasyon (duruma alıştırma), dış kurumlara havale, halkla ilişkiler, araştırma ve izleme gibi işlevler de sayılabilir.

Rehberliğin bir hizmet ve bir ilişki biçimi olarak anlamını ve temel işlevlerini böylece ortaya koyduktan sonra şimdi de yurdumuzdaki rehberlik uygulamalarının belli başlı sorunlarını ele almak istiyorum. Bu sorunları belirlerken geçen yıl 28-30 Nisan tarihlerinde Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bölümünce düzenlenmiş olan ve rehberlik alanında çalışan uygulamacılar ile bu alanda öğretim görevi

yapan üniversite mensuplarının katıldığı bir seminerde sunulan bildiriler ve yapılan tartışmalarda beliren görüşlerden fikir aldığımı söylemek isterim. Ülkemizdeki rehberlik sorunlarına ilişkin olarak beliren bu seminerin raporunda altı grupta toplanmıştır Başlıklar şunlardır:

- I — Temel Kavramlar
- II — Örgüt, Bütçe ve Mevzuat
- III — Eleman Yetiştirme
- IV — Personelin Hak, Yetki ve Sorumlulukları
- V — Araştırma, Geliştirme, Değerlendirme ve Yayın
- VI — Güçbirliği ve Koordinasyon

Şimdi aynı başlıkları izleyerek fakat seminer raporu ile sınırlı kalmadan okullarımızda rehberlik sorunlarına kısa kısa değinmek istiyorum.

I — Rehberliğe İlişkin Temel Kavramlar Açıklığa Kavuşmamıştır:

Kuşkusuz rehberliğe ilişkin temel kavramların açıklığa kavuşması ülkemizde bilimsel ve ortak bir rehberlik anlayışının oluşmasına bağlıdır. Rehberlik henüz eğitim sistemimiz içinde felsefe, yaklaşım, örgüt, program, işlev ve personel açılarından yönetim ve öğretim hizmetlerinden farklı bir hizmet grubu olarak yer almamıştır. Ülkemizde 1950 lerden başlayan gelişim tarihçesi içinde rehberlik önceleri öğrenci problemlerine ve çözümlerine dönük bir nitelik göstermiş ve böyle bir kavramlaştırma rehberlik konusunda kısa süreli kurs ve seminere katılan öğretmenlerden bile öğrencilerin okullardaki başarısızlık, disiplin ve çeşitli psikolojik uyumsuzluklar gibi problemlerine "çareler" bulmalarını isteyen bir tutuma yol açmıştır. Böyle bir tutumun teşhis (tanıma), tedavi, düzeltme gibi belirgin vurguları rehberliğin özel eğitimle özdeşleştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Oysa rehberlik eğitim sistemi içinde özel eğitimle koordinasyonu bulunması gereken fakat özel eğitimden farklı bir hizmet grubudur. Ülkemizde 1960 da başlayan plânlı kalkınma dönemi içinde ise rehberlik giderek insangücü yetiştirme ve istihdam sorunlarıyla özdeşleştirilerek bir yöneltme süreci biçiminde başlanmıştır. Rehberliğin yöneltme olarak anlaşılması rehberliğin odağının bireysel gelişme dışına ve daha ölçme değerlendirme ve yerleştirme yönüne doğru kaymasına yol açacaktır. Şu halde rehberlik yöneltme ile de eş anlamlı tutulamaz. Bir başka kavram kargaşalığı ise şu andaki uygulamalarda Rehberlik ve Eğitsel Çalışmaların aynı programda birleştirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz eğitsel kol çalışmaları programının rehberlik programı ile koordine edilmesi gereklidir, fakat yine de bu iki program amaçları, yöntem ve teknikleri, etkinlikleri, yürütücülerinde aranacak nitelikler açısından farklı-

dırlar. Temel kavramlar tartışmasında son olarak dikkat çekilmesinde yarar olan bir başka sorun da okullarımızda rehberliğin sınıf öğretmenliği ile sınırlı kalışıdır. Kuşkusuz sınıf öğretmenliği rehberliğe yardımcıdır; ama rehberliğin çok daha geniş bir kapsamı ve özel bir yaklaşımı vardır; uzmanlık gerektirir. Öğretmenlerin ise zaten rehberlik personeli olarak yetişmiş olmaları beklenmemektedir. Sınıf öğretmenlerinin esas görevleri öğretmenliktir.

II — Örgüt, Bütçe ve Mevzuatta Rehberlik Açısından önemli Eksiklikler ve Yetersizlikler Bulunmaktadır:

Bu genel sorun kuşkusuz okuldaki rehberlik çalışmalarını büyük ölçüde etkilemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı merkez bünyesinde ve illerde Milli Eğitim Müdürlükleri yapısı içinde gerekli ve yeterli bir örgütlemenin sağlanamamış olması okuldaki rehberlik çalışmalarını adetâ yalnızlığa itmekte, gereksinme duyulan koordinasyon, maddî olanaklar, araç-gereç bilimsel yardım gibi hizmetlerden yoksun bırakmaktadır. Bunlara bağlı olarak mevzuatın da beliren ihtiyaçlara göre değiştirilip geliştirilmesi çalışmaları gereken etkililikte yapılmamaktadır.

III — Eleman Yetiştirme Sorunu Belli Bir Plân ve Programa Bağlanmamıştır:

Okullarda rehberlik çalışmalarında görev alan elemanlar hizmet öncesi ve hizmet-îçi yetiştirmeleri açısından farklılıklar göstermektedirler. Kaldı ki uzmanlık düzeyinde bir eğitim, belli bir staj tecrübesi gerektiren ve belli bir sertifikaya bağlanmasında yarar bulunabilecek psikolojik danışmanlık görevi için yetişmiş elemanlar ise okullarımızda hemen hemen hiç yoktur. Halen okullarda yapılan rehberlik çalışmalarında görev alan elemanlar için öğretmenlik esas kabul edilmektedir. Okuldaki rehberlik servislerinde görevli uzman yardımcıları gerek maddî nedenlerle gerekse öğretmenlik statüsü ile okulda daha iyi kabul görecekları inancıyla belli ölçülerde öğretmenliğe kaymışlardır. Oysa bir psikolojik hizmet olarak rehberlik, öğretmenden farklı bir eğitim ögesi olma durumundadır.

IV — Rehberlik Personelinin Hak, Yetki ve Sorumlulukları Açıklıkla Belirlenmemiştir.

Okulda rehberlik işlevlerinin etkili bir biçimde yapılabilmesi ve okul bütünlüğü içinde rehberlik personelinin uyumlu ve güvenli çalışmaları açısından hak, yetki ve sorumluluklarının belirlenmiş olması büyük önem taşır. Oysa okullarda rehberlik personeli için bu konuda açık bir belirleme yoktur. Rehberlik personelinin tayin, nakli ve

terfi esasları da açıklığa kavuşmamıştır. Personel Yasasında yer alan teminindeki güçlük zammı gibi bir yan ödemeden rehberlik uzman yardımcılarının da emsallerine uygun düzeyde yararlandırılmaları ayrıca bir sorun olarak ele alınma durumundadır. Lisans üstü veya bilim uzmanlığı düzeyinde eğitim görmüş rehberlik uzman yardımcıları, mesleklerinin gerektirdiği işler için bazı yan ödemelerden yararlandırılmadıkları takdirde öğretmenliğe ve ek ders ücretine kayabilecektir. Şu halde rehberlik ve psikolojik danışma gibi ülkemizde yeni bir uzmanlık alanında mesleğin tanımlanması ve meslekle özdeşleşme önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

V — Rehberlik ilgili Araştırma-Araç Geliştirme, Değerlendirme ve Yayın Çalışmalarına Büyük Gereksinim Duyulmaktadır:

Ülkemize uygun bir rehberlik modeli geliştirebilmek ve okullarımızda etkili bir rehberlik uygulamasını geliştirebilmemiz için bu konuda araştırmalardan hız alan bir yaklaşım içine girmemizin yararları açıktır. Halen elimizde mevcut olan, rehberliğe ilişkin araştırmalar sayıca çok yetersizdir. Ayrıca okullarımızda şimdiye kadar yapılmış olan rehberlik çalışmalarının; örneğin sınıf öğretmenliği sisteminin, psikolojik ölçme araçları uygulamalarının, öğrenci tanıma fişi, toplu dosya gibi kayıtların öğrencilerle bireysel görüşmelerin; okul çapında, il, bölge ve ülke düzeylerinde bazı ölçütlere göre genel bir dökümü ve bilimsel bir değerlendirmesi yapılmamıştır.

Okullarda rehberlik uygulamalarında araç eksikliği de büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir yandan psikolojik ölçme araçlarının hızla geliştirilerek profesyonel düzeyde kullanımını sağlayacak önlemlerin alınması gerekmektedir. Diğer yandan de üst okullara geçiş, üniversiteye giriş, mesleğe yönelme gibi öğrencilerin gereksinme duydukları bilgileri içeren broşür, kılavuz, katalog ve kitap gibi araçlar yayımlanmalı; yayımlanan bu tür araçlar okullara, öğrencilerin kullanımına ulaştırılmalıdır. Rehberlik alanındaki görevliler de yeterli yayın bulamamaktadırlar. Alanla ilgili Türkçe kaynakların hızla zenginleştirilmesi ve ilgililere ulaştırılması gerekmektedir.

VI — Rehberlik Alanında Daha Sürekli ve Etkili Bir Güçbirliği ve Koordinasyon Gerekmemektedir:

Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve rehberlik alanında çalışan uygulamacıların arasında iletişim ve işbirliği sağlanması rehberlik açısından çok önemli bir sorundur. Çünkü rehberlik pek çok kuramsal hazırlık, bilimsel araştırma ve iyi bir örgütlenme gerektiren uygulamaya dönük bir çalışmadır. Rehberliğin ayrıca anabalar,

okul-dışı kurumlar ve kamu tarafından anlaşılması, desteklenmesi de önemlidir.

Sözlerime son verirken Rehberlik konusunda böyle konferansa olanak sağlayan Türk Eğitim Derneğine teşekkürlerimi sunar, bu olanağı rehberlik alanında büyük gereksinme duyulan iletişim ve güçbirliğine bir katkı niteliğinde yorumladığımı ve değerlendirmeye çalıştığımı arzetmek isterim. Sayın konuklara da ayrıca teşekkür ederim.